

Natur maa udsætte hans Medborgere for Farer paa Liv eller Ejendom (f. Eks. Jernbanedrift).

Uden her at komme ind paa de Grunde af juridisk Art, der formentlig taler afgørende imod at parallelisere Statens pligtmæssige Arbejde for Retsikkerhedens Opretholdelse i Samfundet med dens eller dens Borgeres Udøvelse af visse Rettigheder under selvfølgelig Forbehold af visse Begrænsninger og Pligter, maa det være tilstrækkeligt at fremhæve, hvilke praktiske Urimeligheder, der vilde blive Følgen af en saadan Parallel, der kort udtrykt vilde medføre, at enhver, der havde været fængslet (anholdt) som sigtet for en eller anden Forbrydelse uden at blive dømt skyldig i denne, kunde indsende sin Regning til Statskassen paa Erstatning for den Lidelse, den Tort og det Formuetab, der herved var ham tilføjet, og efter flere eller færre Formaliteters Iagttagelse faa den betalt. Uholdbarheden af en saadan Regel er indlysende, naar man betænker det uhyre Svælg, der adskiller den hæderlige Mand, hvis Fængsling maa betegnes som et Misgreb, fordi hans Uskyldighed er godtgjort og aldrig burde have været betvivlet, fra den Flok, der bestaar af professionelle Forbrydere, der faar sig en »Frisag« (jfr. Lett, Betænkningen, p. 16, Nr. 3), skønt ingen tvivler om deres Skyld baade in abstracto og in concreto, — »Snydere«, der ved Underfundighed har ruineret talrige af deres Medmennesker, uden at de dog findes at opfylde de særlige, juridiske Betingelser for at kunne dømmes for Bedrageri, — Sigtede, der kun undgaar Straf, fordi Nævningerne ikke rent ud tør benægte Muligheden af deres Uskyld, skønt de overfor Bevisernes Vægt personlig føler sig fuldt overbevist om deres Skyld, — Frifundne, hvis Frifindelse skyldes helt andre Grunde end deres Uskyld, saasom Forældelse, Utilregnelighed, Tilbagetræden fra Forsøg, Udredelse af Erstatning ved uagtsom Brandstiftelse o. l. At skære alle saadanne over en Kam, blot i Kraft af det i denne Sammenhæng rent formelle Faktum, at de er blevene frifundne under Straffesagen, eller at Tiltale er frafaldet overfor dem, vilde sikkert føles som en Uretfærdighed, mod hvilken Samfundets Borgere snart vilde rejse de kraftigste Protester.

Hertil kommer, at det overfor Befolkningen — og dette kan ikke beklages — sikkert vil være umuligt at skaffe den Opfattelse Fodfæste, at Spørgsmaal om Varetagtsfængsels Anvendelse eller Ophør er og bør være et rent Pengespørgsmaal mellem Staten og de Fængslede — den betragter med Føje en Fængsling som en højst alvorlig Sag og enhver Erstatning, der udbetales for uforskyldt Fængsling, som »en Fjer, der flyver af Statsmyndighederne«, altsaa som et Nederlag for disse og et Udtryk for, at en grov Forurettelse søges oprettet. Saadanne Betragtninger har deres store sociale Værdi, virker hemmende paa mulige Tilbøjeligheder hos Myndighederne til letsindig Fængsling og vil ikke kunne overvindes ved at gøre Erstatningens Udbetaling til Befolkningens »daglige Brød«, uden at denne samtidig vil tabe Agtelsen for det hele Retsmaskineri.

Retsplejelovens Standpunkt ligger nærmest ved det førstnævnte, der lader Retten til Erstatning bero paa de i den enkelte Sag fremkomne Oplysninger, men den lægger Bevisbyrden paa det Offentlige, der maa godtgøre, at der er begrundet Formodning for den Erstatningssøgendes Skyld, idet han ellers faar Erstatning.

Man har herved taget et Mellemstandpunkt, mod hvilket der som ved alle Kompromiser kan rejses Udvendinger.

Betænkningen fremhæver (p. 14, Sp. 1) to Punkter, hvor de nugældende Regler efter dens Formening har vist sig utilfredsstillende, nemlig for det første, at Retten til Erstatning bortfalder, naar der er begrundet Formodning for, at den Paagældende er skyldig, og for det andet, at der ikke findes Hjemmel til at yde Erstatning, hvor en Sigtet vel ikke har været anholdt eller fængslet, men hvor der i Henhold til Retsplejelovens § 785 er truffet andre Foranstaltninger overfor ham, saasom Bevogtning i Hjemmet o. l.

Retsplejeudvalget kan paa sidstnævnte Punkt tiltræde saavel Betænkningens her citerede Udtalelse som dens Forslag til Ændring af denne Bestemmelse, men er ikke enigt i Betænkningens Udtalelser og Forslag vedrørende det førstnævnte Punkt.

Det foreslaas af et Flertal i Betænkningen at erstatte saavel den herhen hørende Passus i Retsplejelovens § 792 som de ligeledes i denne Paragraf indeholdte Bestemmelser, at tidligere Straffedomme under visse Betingelser udelukker fra Erstatning, og at en saadan endvidere udelukkes, naar Frifindelse skyldes en Tilregnelighed udelukkende mangelfuld Sjælstilstand, med en ny Bestemmelse lydende